

kommer att tillbringa julen på Ekholmsund, dit ett femtiotal äro befallda — alla unga och vackra damer med sina män och en del annan ungdom.

Den 12 januari 1772 kan Louise Sparre berätta, att Ekholmsundsvistelsen varit angenäm. För ögonblicket inövas pjäser, som skola givas på Ulriksdal den 24, kungens födelsedag, *Le déserteur* och *La partie de chasse de Henri IV*, spelade av Carl Fersen och prinsarna, Augusta Löwenhielm, Jeanna Stockenström, Fiken (Sophie Fersen), Maclean och Beylon.

Här avbrytes brevet, emedan greve Axel Wrede-Sparre, Louises far, gått hädan. Den 29 januari fortsätter hon, och då förgås hon av ledsnad, ty hon är ensam med modern, som efter mannens dödsfall ej vill se någon människa. Louise känner sig olycklig och övergiven under det febrila nöjesliv, som hon är tvungen att försaka, picknicker och slädpartier, dejeuner, dinéer, supéer och baler — "et rien pour pauvre moi!"

Förra tisdagen var en magnifik slottsbal i drottningens drabantisal. Kungen spelade i matsalen, övriga gemak voro stängda. De gäster, som icke spelade, inneslötos i ett enda rum under den svåraste trängsel. Också var missnöjet allmänt. Balen började kl. 10 och avblåstes kl. 4. Eva Löwen bar sin vackra domino. Men alla superade i staden. Ungefär så kommer det att gå till om tisdagarna. I början av februari är det, enligt Charlotte Duwalls uppgifter, komedi två gånger i veckan, en gång dominobal och en gång spektakel på Ulriksdal hos prinsarna, som själva äro huvudaktörer jämte damerna Ulla, Augusta, Fiken och Eva Fersen, Rosen och Stockenström. En dag i

veckan är supé hos prinsarna, där kungen i nåder tillåtit ett par hovdamer att medverka. Maclean är kär i fröken Rosen, som föredrager honom framför Wachtmeister, och Louise Sparre är sedan tre veckor osynlig på grund av faderns död. "Stackars liten, jag beklagar henne, där hon hela dagarna sitter instängd med modern."

Också hennes svärmor, Brita Meijerfelt, född Barnekow, har avlidit. I sin "robe de flanelle", sorgdräkten, längtar hon efter nöjena, förtvivlad vid tanken på ett helt års klosterliv. Det hjälper inte, att man tröstar henne med epitetet "une magnifique femme".

Louise Sparres klagovisa skrives på Ekholmsund precis samma dag som Augusta Löwenhielms här refererade brev. Louise förtäljer bl. a. om rummens fördelning. "Den sköna grevinnan Bielke rasar, emedan jag och Augusta bo i samma flygel som kungen och drottningen, då hon själv måste gå över gården för att komma in i sin kammare. Första aftonen grälade hon på alla och slutade med gråt. För närvarande tyckes hon börja finna sig. Eva Löwen, damerna Fersen och Carl Sparre bo i samma flygel som vi." Den galanta fru Örnsköld välver tydligen stora planer i sitt huvud, trots sin oskyldiga min. Louise betvivlar, att hon lyckas. Eva Löwen har bara gamle Axel (Fersen), som springer i hälarerna på henne. Charlotte Duwall är utom sig, ty hon har ingen. Och dock säger hon sig vara så väl logerad, att hon "just rätt kunde slå sig lös", om någon funnes, som ville begagna sig av tillfället. "Hon är tröstlös över att behöva gå miste om en chans, som kanske inte på länge skall återkomma, dess hellre som hennes man ämnar skicka henne

till landet, där den sköna damen blir tvungen att stanna, medan han själv återvänder till Stockholm.”

Dessa pikanta snärtar från en väninna anförtros åt papperet nära kl. 3 på morgonen, oaktat Louise är sömning och knappast är bättre än omgivningen. En tid var den oemotståndlige kvinnotjusaren greve de Lacy, spansk minister i Stockholm, hennes älskare. Och skandalkrönikan har många namn på listan av hennes kavaljerer.

Helt annat låter det före de olycksaliga dödsfallen i Louise Sparres släkt. Då frossar hon i lustbarheter. Den 8 december 1771 börjar man småningom återtaga sina av sorgen efter Adolf Fredrik störda ovanor. Louise kompletterar Wachtmeisters skrifter om kungens och prinsarnas supéer. Fredagarna ger Carl och tisdagarna Fredrik Adolf bjudningar, som inledas med konsert och avslutas med proverb, spelade av i staden varande komedianter, främst Mme Desroches och hennes man. Ehuru kungen icke inställt sin stora supé, brukar han besöka prinsarna med Fersen, Bielke och några utvalda. Nyligen uppträdde även drottningen och hennes sällskap, och det var lika mycket folk som på couren. Alla dagar hålles cour med publik supé, men blott för herrar. Damerna mottagas hos prinsarna.

Louises likgiltighet för ryssen, som förvridit så mångas huvud, är kanske rävens för rönnbären. Fursten har deklarerat sig för Charlotte Du Rietz och hans lika eftersökta ryska vän och sekreterare för fru Örnsköld, medan stackars Eva står slagen, oaktat alla sina ansträngningar, alla behag hon exponerat och alla *Allemander* hon dansat. ”Fursten är dock i

mitt tycke föga älskvärd. Han lär redan skryta över, att Charlotte givit honom alla erforderliga gunstbevis, och staden är full av gräsliga historier om den saken, de ena skamlösare än de andra. Men du känner den sköna och vet således, att hon ej det minsta bryr sig om allmänhetens prat, bara hon själv har roligt."

Augusta Löwenhielm är vacker som ett hjärta efter sin senaste barnsäng, och mannen är svartsjuk som en tiger, men utan orsak, "enär hon uppför sig mycket väl och intet kan sägas om henne". *Mutte*, en kavaljer lierad med Brita och Ekeblad, påstår sig ha skrivit till Brita, men Louise Sparre tvivlar, ty han är för ivrigt upptagen av kurtisen med *bruna frun* att ens kunna tänka på annat. "Emellertid synes han ganska bra trösta sig, då hon är frånvarande." *Bruna frun* inbillar sig, att *Mutte* gör Louise sin kur, något som denna förnekar, och föliden har blivit, att Louise numera knappt vågar hälsa på *Mutte* i fruns närvaro.

Mutte, som har Louise till förtrogen, skriver verkligen ett brev, men det är daterat senare, i januari 1772. Brita kallas "min förtjusande Multa". Han dricker hennes skål i sällskap med Malin Strokirch och Charlotte Du Rietz. Otaliga gånger har han talat om henne med Louise och övriga vänner. "Men än oftare har jag erinrat mig den godhet, ni alltid visat mig, och som är inristad i det mest tacksamma av hjärtan."

Egentligen borde han börja med en nyårsönskan, "men, min kära Multa, vad skulle jag önska er? Ni är redan rikligen försedd med alla de gåvor naturen kan skänka människan. Edert utseende, edert förstånd, eder karaktär, kort sagt allt är hos er full-

ändat". Återstår blott att önska hennes snara återkomst, då hon skall tagas emot med öppna armar.

Mutte, son till generalmajoren och landshövdingen greve Mauritz Posse, var, jämte fadern, på 1760-talet ofta gäst hos Ekeblads, under deras vistelse på Stohla. Gardeslöjtnant, tjänstgjorde han vid drabanterna, där han befordrades till kvartermästare, och 1765 blev han kammarherre. Samma år gifte han sig med Britas väninna, hovfröken Sara v. Düben, dotter av riksrådet och kanslipresidenten friherre Joakim v. Düben och Katarina Eleonora Temming, vars holländske far innehaft generalguvernörsämbetet över Surinam. Posse var född 1739, hans gemål 1742.

Vid den dramatiska föreställningen på kungens födelsedag, som uppskjutits till den 1 februari, skall *Mutte* spela Vedhuggaren i *Henrik IV:s jakt* och sjunga i kören i *Le déserteur*, emedan spektakeldagen är *Multas* namnsdag. Man repeterar från morgon till kväll tolv pjäser. För några dagar sedan var den av Louise omtalade slottsbalen, där drottningens drabant-sal hade dekorerats som vid en fest i Paris. Alla onsdagar upprepas samma nöje, men *Multa* saknas. "Mina ögon fälla tårar och mitt hjärta vill rämna, då jag tänker på de lyckliga prinsarna, som få fägna sig åt min gudinnas dans." Både bruna och vita frun hälsa, och själv ber *Mutte* att ej bli glömd. "Gud låte mig få min gudinna i samma tillstånd tillbaka som då hon reste. Les voyages sont dangereux pour les filles, mais les divinités savent conserver leurs vertus."

Brevet inneslutes i det kuvert, som gömmer Louise Sparres skrivelse med nytt skvaller från hovet. Gamle

Axel är jaloux, herrarna Piper "hyppjar" med Augusta Löwenhielm, som svänger mellan dem båda och roar sig med hela världen. Fastän hon gör det oskyldigt, börjar man redan prata. Prinsarna giva fester hos Bevens, ett utvårdshus vid Norrtullsgatan. De inledas med frukost hos någon av damerna. Sedan anställes slädparti, och så följer dinén. Från Bevens far man till Eva Löwen eller fru Örnsköld för att dricka té, varefter man bevistar en teaterföreställning och superar hos någon av prinsarna. Där dansas till kl. 3 à 4 på morgonen. Utom fru Örnsköld och Eva deltaga vanligen Ulla Höpken, Augusta Löwenhielm och Ulrika Elisabeth v. Liewen i dessa fester.

Efter Charlotte Du Rietz' avresa har "fru presidentskan" bemäktigat sig den ryske fursten, som nu är hennes egendom så fullständigt, att hon varje dag promenerar i vagn med honom. Aldrig har hon sett så nöjd ut! "Presidentskan" är riksrådet Joakim von Dübens dotter Ulrika, född 1746 och 1768 gift med presidenten i statskontoret, senare riksrådet Carl Vilhelm von Düben.

Charlottes försvinnande står troligen i samband med en skandal, som Louise Sparre berättar i februari 1772. Charlotte hade en kväll beviljat fursten rendezvous hemma hos sig. Vid ankomsten blev han emellertid överraskad av portvakten och den mängd lakejer, som sprungo i trapporna, och måste, för att nå målet, rikligen smörja dem. Han kastade ut ej mindre än 25 dukater till höger och vänster, men då han sluppit in i kabinettet, där Charlotte väntade, uppenbarade sig plötsligt en herre, som av Sophie kallas *Gulus*. Denne, troligen en släkting, återkom sent från hovet,

och när han passerade hennes privata lilla trappa, ropade han *god afton* och ville in. Hon gömde fursten under soffan och öppnade dörren för *Gulus*, som av obekant anledning dröjde länge hos henne och var till den grad högröstad, att hennes man, som lugnt sov i rummet bredvid, vaknade utan att sedan kunna somna. Charlotte måste avskeda fursten, som gick med oförrättat ärende, och krypa till kojs hos mannen.

Det sålunda misslyckade kärleksmötet uppsköts. Man valde en annan eftermiddag, och nu blev resultatet bättre. Men utöver de 25 dukaterna kostade segern fursten 30 dukater, som Charlotte nådigt mottog på det förbindligaste sätt i världen. Själv berättade han sitt äventyr och om Charlottes present för alla. Enligt hans egen version skulle köpesumman ha uppgått till mer än 50 dukater, en dålig affär, ty valutan, sade han, vore ej värd ens hälften. Charlottes behag liknades vid "un grand commun comme un gouffre, où l'on pourrait s'enfoncer et pas un seul petit poiël (poil) a force d'être usé". Om detta är sant, vet ej Louise, men hon vet, att samtidigt som händelsen skulle ha inträffat, var Charlotte försedd med pengar och spelade alltid högt.

Louise dryftar också andra viktiga tilldragelser. Nu kan man ej längre tala om *bruna frun*, ty sedan tre à fyra dagar använder hon *rött* (smink), som åstadkommit den effekten, att fyratioåringen plötsligt förvandlats till en femtonåring, så har *det röda* förnygrat henne. Följden blev, att skönhetsmedlet började brukas öppet, och det även av drottningen, ty hon och många med henne, t. ex. fru Örnsköld, samtliga

damerna Düben och gamla Bielken, hade i hemlighet gjort det redan länge. På senaste hovbalen uppträdde alla rödsminkade, t. o. m. den 54-åriga överhovmästarinnan och riksrådinnan Hiärne, född Ehrensvärd. Fru Silfverhielm erhöll sminket av tant Eva Bielke, som hade det kvar från sin Paris-sejour.

Eva Löwen tyckes ha lancerat *le rouge*. Nöjd med segern förklarar hon, att det är hon, som bestämmer modet, — hela världen apar efter henne! Det enda, som grumlar glädjen, är att alla, tack vare det röda, nu äro lika vackra, så att *hon* ej mer är den vackraste.

Charlotte Duwall upptäcker sminket hos drottningen, som blivit oigenkännlig, hos Ekeblads syster Hedda och bruna frun, hos Mme Bielke och hennes systrar, men löjligast är i Charlottes tycke, att drottningen svärtar sina skor. Visserligen inbillar hon sig, att ingen märker det, men "jag ser, att hon endera dagen svärtar hela garnityret, det osynliga med". Många av dessa iakttagelser gjordes kanske på ryske ambassadören greve Ostermans bal för Dolgoruki.

Den 24 mars 1772 anförtror Louise sin Brita, att *Mutte* är förargad, emedan hon ej svarat på hans brev, och att han är tjänstgörande kammarherre, en ytterst ansträngande syssla, som tvingar honom att vara på slottet från kl. 9 på morgonen till 1 à 2 om natten, utan ett ögonblicks ledighet. "Detta kommer honom att likna en ilsken hund, ty nu kan han än mera sällan träffa sin sköna, och du vet, hur komisk han är vid sådant lynne."

Louise frågar, hur det står till med Badin, den kungliga negern. "Vad gör han, står han fortfarande lika väl hos drottningen, och är han lika uppburen?"

Prins Carls neger skall gifta sig med en ganska söt flicka, påstås det."

Efter karnevalen är det en smula trist i Stockholm. Den 11 skall hovet till Ekholmsund på en fjorton dagar, utom prins Carl, som stannar på Rosersberg över påsken. Kungen har fått smak för musik. Det är ofta konsert på slottet. Fru Olin och hennes dotter sjunga. Även efter kröningen i slutet av maj klagar Charlotte Duwall, att det är tomt i staden. De enda, som ännu ej rest i början av juni, äro Augusta och Ulla. Stundom visar sig Louise vid hovet, som alla dagar, när det ej är cour, far till Haga, varest man dinerar och superar för att åka hem på kvällen. Charlotte berättar om ett barnspektakel hemma hos riksrådet Ribbing, vars son spelade som en ängel, väl sekunderad av en liten Sparre och lilla Horn.

Ett ofta återkommande ämne i breven är det stora antal grossesser med åtföljande barnsängar, som besvära väninnorna. Ulla Liewen har fått en flicka, Ulla och Augusta Fersen gå i väntande dagar, Charlotte Duwall är klen efter ett missfall, och kungen skämtar med henne över hennes nya grossess. Hon nekar, men han säger, att hennes mage röjer henne, och ehuru motvilligt erkänner hon, att hon mår illa. Hon vistas på Gripsholm och återvänder under Michelsmässan till staden för diverse uppköp och hushållsbestyr.

Ulla Fersen har det ytterst penibelt, "mais les femmes sont d'une composition à pouvoir tout supporter". Också darrar Ulla Liewens svägerska, Charlotte Du Rietz, för resan. Det är första gången hon gör den och känner ännu ej plågorna. Endast Louise Sparre har den förmågan att snabbt "faire les

choses". Det sker nästan utan hennes vetskap. Men Ulla Liewen misstager sig, när hon skriver, att Charlotte Du Rietz är ute för första gången. Hon glömmmer, att svägerskan 1770 måste förlossas med instrumenter under ohyggliga plågor. Barnet skars sönder för att rädda modern, och Ehrensvärd säger i ett brev till kronprinsen Gustaf, en tid Charlottes älskare, att mannen lovat henne hjälp för att slippa barn. Sådant hände ej, slutar Ehrensvärd, då hon ägde lyckan att behaga E. K. Höghet. "Vous êtes un dieu bienfaisant, qui donne des plaisirs sans y joindre les peines et les souffrances."

Då Brita åter är hemma, oaktat Ulla Liewens förklaring, att Sverige genljuder av bullret från den ödeläggelse, som svenskorna åstadkommit i preussiska hjärtan, företager Ulla Fersen en resa till Skåne sommaren 1773. Från Ljungby besöker hon grannarna. Två dagar är hon på Råbelöf hos fröken Sofia Kristina von Böhnen, genom testamente fideikommissarie till Odensberga och Råbelöf, och lika länge på Araslöf, hos fältmarskalkinnan Staël von Holstein, som lever och för sig som en drottning — hon är "une magnifique femme". Från det i Östra Göinge på en bördig slätt norr om Kristianstad belägna Araslöf beger sig Ulla Fersen till Vidtsköfle, en av löpgravar omgiven väldig borg i barockstil, där hovjägmästaren Kjell Kristoffer Barnekow och hans friherrinna, född Hamilton, residera. Också det ligger på en slätt sydväst om Helgeåns krökning vid Yngsjön ett par mil från Kristianstad. Man roade sig "à merveille", men Ullas välsignade omständigheter tvinga henne att snart återvända.

Ungefär samtidigt har Eva Löwen besökt det Meijerfeltska Näsby i Danderyd, följd av sin kapten, lille Stedingk, som för ögonblicket är hennes rid-dare och lär vara kär i henne, men synbarligen lamt. I augusti 1774 befinner sig Louise Sparre på det lika-ledes Meijerfeltska godset Söfdeborg, ett ståtligt slott med runt torn och den vackraste ladugård i Skåne. Efter några kortare visiter på Sundby och Vidtsköfle kom hon för att illustrera kungens skånska läger. Den långa resan, som företagits med iltågsfart, har tröttat och nu hoppas hon blott att få Ulla Fersen till rumskamrat. Allt förefaller som ett kaos. En behag-
lig villervalla råder. Man vet ej ens, var lägret skall förläggas, och befolkningen är uppskrämd av krigs-
rykten. "Soldaternas avsked av sina hustrur är så-
dant, som om de aldrig skulle återkomma, och inryck-
ningsdagen taga de nattvarden tillsammans, gråta
och föra ett liv som om fienden redan gjorde angrepp
från alla sidor." En bonde, som hon mötte, sporde:
"Reser frun också ner till skånska kriget?" Louise
låtsades vara rädd, och bonden varnade för faran.

Lägret slogs en och en halv mil från Lund, enligt
Hamilton, nära överste Ramels Vidarp, där herti-
ginnan fick kvarter, "men årstiden blev så regnig
och själva lägerstället så sankt, att man vadade i dy,
att evolutionerna hindrades". Fredriks II:s spådom,
"att där skulle bliva få trupper, några baler och myc-
ket fruntimmer", uppfylldes. "Man superade långt ef-
ter midnatt", skriver Fersen, "vilade sig om morgnar-
na och lät trupperna manövrera på eftermiddagen, ofta
så sent, att man ej kunde hitta vägen hem till lägret,

och kungen nödgades söka reda därpå vid fackel-sken."

Ekeblad deltagar bland konungens uppvaktning i manövern. Vädret är, som han skriver i början av september, fasansfullt. Två nätter är han utan tält och ligger under bar himmel, trots stormen och källden. Själv är han alldeles led vid dylika lustläger, men grevinnorna Höpken och Meijerfelt ha dess roligere. De må förträffligt och äro sköna som en dag, speciellt Ulla Höpken. "Jag har ej hjärta", säger Ekeblad, "att underrätta mig om hennes mans uppförande mot henne." Också blev deras äktenskap efter några år ohållbart.

I januari 1774 finna vi Ulla hos greve Tage Thott på Skabersjö. Hon trives gott och är ständigt i farten. Dagarna fly som en dans. Hon vet ej vart tiden tager vägen och hinner ej hälften av vad hon ville. Hennes korrespondens är vidlyftig. Dessutom fruktar hon grossess och känner sig hängfärdig. Men hon är öm om Brita och ber henne vara försiktig. Brita, som lider av svår gikt, har nyligen haft ett anfall. "Je n'aime pas ces frequentes attaques de goutte que tu as." Om sina nöjen skriver hon: "Major Meck kom hit trettondagsafton, förmälände, att det var stort sällskap hos baron Gyllenkrook på Svens-torp och att alla klätt ut sig till bönder. Han ingav oss lust att överraska sällskapet. Sagt och gjort, vi foro dit strax efter middagen. Vi hade tre mil att resa och kommo fram kl. 7, alla maskerade och i bondkostymer, som man brukar vara i en kontradans. Vi dansade hela natten och återvände efter frukosten i ett briljant slädparti. I morgon blir det bal på Knut-

salen (i Malmö), men om vi skola bevista den är oavgjort."

En månad senare nämner Ulla den på hovet givna *Zaire* och dess aktörer med åtskilliga giftiga anspelningar. Hon talar om "den sköna Venus" (fröken Ehrensvärd) och Louise Sparres greve, en ny adoratör, som ej hedrar henne, men kommer hela världens blickar att fästas på henne. Man är nyfiken att se hennes "contenance". Däremot gläder sig Ulla åt Charlotte Duwalls nyfödde pojke. Hon fruktar blott, att den lycklige faderns karesser skola kväva barnet. Vidare ordas om *Mutte, bruna frun* och *Nicka-Lotta*, Britas väninna, som riksrådet Horn kurtiserade.

Lika musikalisk och älskvärd som greve Adam Horn var i societeten, lika uppburen är han av damerna. Trots sin ålder och sin erfarenhet voro de svenska riksråden flitiga vandrare på kärleksstigen, Horn icke minst. Hans lysande fester med spel, dans och konserter hade namn om sig att tillhöra det yppersta i den vägen. Han suckade en tid för fru Örnskölds syster Hedda Berchner, en av hovets skönheter, och "beskyddade" dansösen Ninon Dubois Le Clerc, som slog Mme Baptiste, balettens primadonna, ur brädet. Även hos fru Olin säges han ha ersatt mannen, den halte assessorn. Hans många erotiska utflykter bereda honom stundom ledsamheter. Hans känsliga hjärta lider, och när han, som ofta händer, spelar första fiolen i en duett, verka hans stråkdrag oändligt melankoliskt, ja de framkalla en horribel "tristesse", och tonerna blandas med suckar. Denne kärlekssjuka och opraktiske slösare, som aldrig kan